

Förslag till Tjänsteskrivelse

Diariennr: 2025/691

Remissvar över betänkandet SOU 2025:64

- En ny kontrollorganisation
i livsmedelskedjan

Bräcke
kommun

Ånge
kommun

Dnr: MH MH-2025-691
Handläggare: Rebecka Thorslund
bygg-miljonamnden@bracke.se

Datum
2025-09-17

Remissvar över betänkandet SOU 2025:64 En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft

Bakgrund

Bygg- och Miljönämnden har tagit del av betänkandet En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft (SOU 2025:64).

Utredningen föreslår att det operativa kontrollansvaret för livsmedel, foder och animaliska biprodukter (ABP) ska centraliseras till två statliga myndigheter: Livsmedelsverket och Jordbruksverket. Kommunernas ansvar för livsmedelskontroll föreslås därmed upphöra från och med 1 januari 2028.

Bräcke och Ånge kommuner är inte en i utredningen utvald remissinstans, men har som berörd myndighet möjlighet att inkomma med sitt yttrande kring utredningen. Den påverkan som utredningens förslag får för Bygg- och miljönämndens arbete gör att vi önskar lämna ett remissvar.

Förslag till beslut

Bygg- och miljönämnden beslutar att anta yttrandet som sitt eget och översända detta till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.

Yttrande

Bygg- och miljönämnden avstyrker förslaget på ett statligt övertagande av kontrollorganisation för livsmedelskontrollen.

Vi ser positivt på att SOU 2025:64 tar flera steg mot att minska de regionala skillnaderna i kontrollsystemet. Särskilt välkommet är ambitionen att skapa en mer likvärdig tillämpning av regelverk och avgifter, oavsett var i landet företaget är verksamt. Däremot ställer vi oss frågande till om ett statligt övertagande är rätt lösning för att uppnå en mer effektiv, likvärdig och konkurrenskraftig livsmedelskontroll.

Vi anser inte att utredningen i tillräcklig grad har utrett möjligheten att uppnå önskat syftet med mindre inskränkande åtgärder.

Vidare ser vi med oro på de demokratiska konsekvenserna av att avskaffa den kommunala tillsynen, särskilt i en glesbygdskommun där lokal förankring är avgörande för ett fungerande tillsynsarbete. Statligt övertagande får inte resultera i att företag i avlägsna eller mindre kommuner i praktiken får sämre tillgång till kontroll, rådgivning och service.

Regeringen bör överväga alternativa lösningar för livsmedelskontrollen som innebär mindre genomgripande organisationsförändringar.

Synpunkter på utredningens förslag

Omfattande strukturförändringar för likvärdighet

Utredningen anser att problemet med den bristande likvärdigheten ligger i den nuvarande organisationsstrukturen (Kapitel 12.2.6).

Nämnden delar ambitionen om ökad likvärdighet, men anser att detta kan uppnås med mindre ingripande åtgärder än en omfattande omorganisation. Med ökat arbete för samordning, vägledning, uppföljning, revisioner och stöd till kommuner skulle man kunna uppnå likvärdig kontroll i dagens organisation.

Utredningens förslag att låta staten bygga upp en helt ny organisation från grunden är både ineffektivt och dyrt. Den kommunala livsmedelskontrollen är etablerad, har lokal kännedom, är effektiv, bidrar till helhetssyn och är nära både medborgare och företag. Förslaget riskerar att bli mer långtgående än nödvändigt och vi anser därför att en kommunal tillsyn med statlig vägledning och revision är en säkrare väg framåt

Vi anser inte heller att ett förstatligande är en garant för likvärdighet. Den övergripande styrningen underlättas givetvis med en enda organisation. Men ju större denna organisation är och ju fler geografiskt spridda enheter den består av, desto svårare kommer det vara att säkerställa likvärdiga bedömningar. En bedömning beror på många andra saker än just organisationen, den beror på kunskap, erfarenheten hos den som utför kontrollen, tidigare yrkeserfarenheter med mera.

Statligt övertagande för effektivitet

Utredningen anser att statligt övertagande har bättre förutsättningar att planera och styra resurser på ett effektivt sätt (Kapitel 17.5.7).

Nämnden motsätter sig slutsatsen om att dagens struktur med många små myndigheter leder till ineffektivitet och dubbelarbete. Vi ser i stället effektivitetsfördelar med den kommunala tillsynen där samordning kan ske mellan olika tillsynsområden. Majoriteten av de berörda verksamheterna har inte Livsmedelsverket eller Jordbruksverket som kontrollmyndighet idag. Däremot kommer de även efter det statliga övertagandet vara föremål för annan kommunal tillsyn. Dagens system möjliggör samordningen med andra kommunala funktioner, såsom bygglov, miljötillsyn och serveringstillstånd, vilket ger effektivitet och minskad administrativ börda för företagen. Vid ett statligt övertagande riskerar företagen att få ökade kostnader och fler myndighetskontakter, inte färre.

Vi anser att ett statligt övertagande med regionala kontor riskerar att öka de geografiska avstånden mellan kontrollmyndigheten och företagen. Vi ser en risk att effektiviteten minskar med stora avstånd och längre resor till de verksamheter som ska kontrolleras. En stor del av inspektörernas arbetstid kommer att tillbringas på vägarna i stället för att utföra kontroller. Ett ökat avstånd till kontrollmyndigheten riskerar även att försämra beredskapen. Närheten till verksamheterna och den lokala förankringen möjliggör kontrollanternas förmåga att agera snabbt vid misstänkta matförgiftningar, klagomål och misstänkt livsmedelsbrottslighet.

Vi ser en risk med att ett statligt övertagande inte leder till effektivitet utan i stället får längre handläggningstider, minskad tillgänglighet och sämre förståelse för lokala förutsättningar som följd.

Demokratiska effekter

Utredningen anser att beslutsfattare på kommunal nivå riskerar att bli påverkade av politiska- och näringslivsintressen vilket kan bli ett problem för demokratin (Kapitel 14.3.4).

Nämnden anser i motsats till utredningens resonemang att kontrollen sker rättssäkert, snabbt och i enlighet med lagstiftningen. Vi anser att det finns demokratiska vinningar med kommunal kontroll. Det finns en transparens i kommunala beslut vilket ger medborgarna stor insyn men även möjlighet till påverkan och ansvarsutkrävande, vilket skapar tillit för kontrollsystemet.

Rådgivning

Utredningen konstaterar att företagare upplever det svårt att komma i kontakt med myndigheten och efterfrågar mer rådgivning (Kapitel 14.3.6).

Även här motsätter sig nämnden utredningens resonemang. Den kommunala kontrollen finns nära företagarna och de är välkomna att besöka kontoren om de önskar rådgivning av en handläggare. Kommunens livsmedelsinspektörer har god lokalkännedom och etablerade relationer med näringsidkare, vilket bidrar till både effektivitet och förtroende i tillsynen.

Avgifter

Utredningen pekar på att avgifterna för livsmedelskontrollen varierar kraftigt mellan kommunerna. Med många olika kontrollmyndigheter inblandade finns det därför en risk för att företag som bedriver likartade verksamheter bedöms olika i riskklassning och med en stor variation av timtaxor får betala avgifter som skiljer sig väsentligt åt (Kapitel 15 och 26.1.1).

Nämnden instämmer i att timavgiften för kontrollen kan blir enhetlig med en enda kontrollmyndighet. Men precis som utredningen konstaterar innebär det samtidigt att kostnaden för livsmedelskontroll med största sannolikhet kommer bli betydligt högre för de företag som i dag har kommunala kontrollmyndigheter. Livsmedelsverkets timavgift för livsmedelskontroll är drygt 800 kronor högre än snittet för kommunerna, och drygt 300 kronor högre än den högsta kommunala timavgiften i landet (jfr. avsnitt 26.11.8).

Slutsats

Bygg- och miljönämnden avstyrker förslaget i sin helhet. Vi delar utredningens oro för de problem som finns i dagens kontrollorganisation men ser inte ett statligt övertagande som lösningen. Vi ser inte att utredningen har visat att de föreslagna förändringarna är nödvändiga eller proportionerliga i förhållande till syftet. I stället förespråkar vi att regeringen ser över möjligheten att stärka likvärdigheten, effektiviteten och konkurrenskraften i livsmedelskontrollen genom att vidareutveckla dagens kommunala modell, inte ersätta den.

Upplysningar

Betänkandet "En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan – för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft" (SOU 2025:64) finns att läsa i sin helhet på Regeringskansliets webbplats: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2025/06/sou-202564/>

Underlag för beslut

Remissvar över betänkandet SOU 2025:64 En ny kontrollorganisation i livsmedelskedjan– för ökad effektivitet, likvärdighet och konkurrenskraft

Rebecka Thorslund
Livsmedelsinspektör

Expediering till:

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Remissvaret ska ha inkommit till Landsbygds- och infrastrukturdepartementet senast den 6 oktober 2025. Yttrandet skickas via e-post till:

- li.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till: li.dl@regeringskansliet.se

Ange diarienummer LI2025/01164 och remissinstansens namn i ämnesraden. Svaret bör lämnas i två versioner:

- en i bearbetningsbart format (t.ex. Word)
- en i tillgänglighetsanpassat format (t.ex. PDF)